

Sygn. akt IACa 1384/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA – Roman Dzięczek

Sędzia SA – Hanna Muras

Sędzia SO del. – Bogusława Jarmołowicz-Łochańska /spr./

Protokolant – st. sekr. sąd. Katarzyna Foltak

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2013 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko L. B.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 8 maja 2012 r. sygn. akt I C 1136/10

1. oddala apelację,

2. zasądza od M. B. na rzecz L. B. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt IACa 1384/12

UZASADNIENIE

Powód M. B. w dniu 9 czerwca 2010r. wniósł przeciwko L. B. pozew w trybie postępowania nakazowego żądając zapłaty kwoty 200.000 zł. z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 16 kwietnia 2010r. do dnia zapłaty z weksla oraz kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód powołał się, na zawartą przez strony, w dniu 15 lipca 2002r., umowę pożyczki na kwotę 200.000 zł., którą wydał pozwanej a pozwana zabezpieczyła udzieloną jej pożyczkę wystawiając 2 weksle in blanco. Zgodnie z treścią umowy pozwana była zobowiązana do zwrotu pożyczki na wezwanie powoda. W dniu 26 marca 2010r. powód wezwał pozwaną do zwrotu pożyczki w terminie 14 dni. Pozwana odebrała wezwanie do zapłaty w dniu 31 marca 2010r. Pozwana nie zapłaciła dochodzonej przez powoda kwoty.

W dniu 25 czerwca 2010r. Sąd Okręgowy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym uwzględniając powództwo w całości.

Od wydanego nakazu zapłaty pozwana złożyła zarzuty wnosząc co jego uchylenie i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego (k-14-20).

W uzasadnieniu zarzutów pozwana zaprzeczyła twierdzeniom faktycznym powoda. Zakwestionowała zarówno fakt zawarcia umowy pożyczki oraz fakt wydania jej przez powoda kwoty 200.000zł. Podniosła zarzut złożenia podpisu pod umową pożyczki oraz na wekslach pod wpływem przymusu fizycznego zastosowanego względem niej przez powoda. Wskazała, że w związku z tym w styczniu 2003r. złożyła zawiadomienie o popełnieniu przez powoda przestępstwa znęcania, które to następnie na skutek zapewnienia powoda, że uznaje umowę za niebyłą a weksle zniszczył, cofnęła.

Ponadto pozwana podniosła także zarzut braku waluty ze stosunku podstawowego, niezgodności weksła z deklaracją wekslową oraz niezgodność wypełnienia z zawartym porozumieniem co do terminu płatności weksła.

Powód M. B. wniósł o utrzymanie zaskarżonego nakazu zapłaty w całości (k-60).

Wyrokiem z dnia 8 maja 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił nakaz zapłaty z dnia 25 czerwca 2010r., sygn. akt I Nc 136/10, oddalił powództwo, zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1117 zł (jedenaście tysięcy sto siedemnaście złotych) z tytułu zwrotu kosztów procesu, w tym wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 3.600 zł. (trzy tysiące sześćset złotych).

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego stanowią następujące ustalenia faktyczne i ocena prawna:

Powód i pozwana pozostawali w związku małżeńskim od 1995r. do 2007r. W trakcie małżeństwa oboje prowadzili działalność gospodarczą min. posiadali wypożyczalnię samochodów, do której wspólnik powoda dostarczył 11 samochodów, zaś powód dysponował nieruchomością. W 2002r. wspólnicy mieli wykupić samochody z leasingu i powód udzielił swojemu wspólnikowi na ten cel pożyczki, której wspólnik nie spłacił, a tytułem jej rozliczenia zaproponował sprzedaż domu w S.. Po podziale majątku między wspólnikami, powód otrzymał 5 samochodów i zarejestrował je na pozwaną. Wartość samochodów wynosiła około 100.000 zł. Samochody te zostały sprzedane przez powoda.

Z dalszych ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że w dniu 15 lipca 2002r. w obecności matki powoda, B. B., strony podpisały dokument zatytułowany „Umowa pożyczki”, a pozwana podpisała dwa weksle in blanco. Powód nie zmuszał pozwanej do podpisania w/w dokumentów. Zaś w dniu 29 lipca 2002r. między stronami została zawarta umowa o wyłączeniu wspólności ustawowej. Następnie w dniu 13 stycznia 2003r. pozwana udzieliła powodowi szerokiego pełnomocnictwa do zarządu przedsiębiorstwem prowadzonym przez pozwaną. Także w styczniu 2003r. pozwana złożyła zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa znęcania się powoda nad nią i zmuszania do podpisywania szeregu dokumentów. Pozwana wycofała to zgłoszenie po zapewnieniu przez powoda, że uznaje umowę za niebyłą a weksle zniszczył. W dniu 3 marca 2003r. pozwana udzieliła powodowi pełnomocnictwa do sprzedaży prawa wieczystego użytkowania gruntu wraz z budynkami położonego przy ul. (...) w S. W dniu 22 lipca 2003r. powód sprzedał w/w nieruchomość położoną w S. za kwotę 80.000 zł. Następnie w dniu 28 lipca 2003r. powód i pozwana zakupili mieszkanie w W. przy Al. (...) II po 1/2 części za kwotę 80.000 zł.

Według wskazań powoda na kwotę pożyczki składa się kwota 100.000 zł. za samochody oraz kwota 70.000 zł. za zakup domu oraz kwota 30.000 zł. związana z jego oddłużeniem.

Według twierdzeń pozwanej były mąż sprzedał samochody i dom i nie przekazał jej z tego tytułu żadnych pieniędzy.

Stan faktyczny w sprawie Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów złożonych do akt sprawy, zeznań świadka B. B. (k-119-121) oraz przesłuchania stron postępowania (k-93-95, k-121).

Sąd Okręgowy wskazał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. Podniósł, że

jakkolwiek zobowiązanie wekslowe ma co do zasady charakter abstrakcyjny, to niemożliwość i nieskuteczność podnoszenia zarzutów zobowiązanego z weksla wobec uprawnionego do zapłaty nie odnosi się do sytuacji, gdy między wierzycielem a dłużnikiem istnieje stosunek prawny osobisty, jak w przedmiotowej sprawie. Wobec czego zdaniem Sądu pierwszej instancji należało zbadać czy po pierwsze czy została zawarta, a po drugie - czy została wykonana umowa pożyczki.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy (...), a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy (...).

Sąd Okręgowy podniósł, że bezspornym jest, że umowa pożyczki została zawarta - w sensie podpisania umowy pożyczki zawartej w formie pisemnej. Brak jest natomiast dowodu na dokonanie wypłaty sumy pożyczki na rzecz pozwanej. Z okoliczności sprawy, w szczególności analizy sytuacji gospodarczej i rodzinnej stron z daty zawierania umowy, przesłuchania świadka i wysłuchania stron wynika, że kwota pożyczki nie była pozwanej wydana.

Sąd Okręgowy wskazał, że z ustaleń wynika, iż przedmiotowa umowa pożyczki miała charakter czynności „zabezpieczającej” i miała realizować interes powoda w razie ewentualnie nielejalnego zachowania pozwanej. Zaś w okolicznościach niniejszej sprawy żadna ze stron nie podniosła zarzutu pozorności umowy pożyczki.

Nie wydanie pozwanej przedmiotu umowy pożyczki czyni zbędnym rozstrzygnięcie niniejszej sprawy.

O kosztach procesu Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., a o wynagrodzeniu pełnomocnika pozwanej na podstawie § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2002r. Nr 163, póź. 1348 ze zm.).

Wyrok Sądu pierwszej instancji apelacją zaskarżył w całości powód wnosząc o :

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości tj. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 200.000,00zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 kwietnia 2010r.,
- 2) ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i skierowania sprawy do ponownego rozpoznania,
- 3) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił :

- 1) naruszenie prawa materialnego w postaci niezastosowania art 353 (1) k.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c., poprzez pominięcie przez Sąd I instancji okoliczności, iż strony tak ukształtowały one stosunek prawny, które j nazwały umową pożyczki, na mocy którego powód przekazał pozwanej określone środki pieniężne na nabycie dóbr materialnych lub dokonał on zapłaty na rzecz osób trzecich, a pozwana zobowiązała się te środki zwrócić na wezwanie, który to stosunek prawny strony zabezpieczyły wekslem i n blanco,
- 2) naruszenie prawa materialnego w postaci błędnego zastosowania art. 720 k.c., poprzez uznanie przez Sąd I instancji, iż umowa jaką strony niniejszego postępowania zawarły nie została wykonana;
- 3) naruszenie przepisów postępowania procesowego w postaci naruszenia art. 233 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na całkowitym pominięciu przez Sad I instancji dowodu z zeznań strony powodowej w zakresie przekazania środków pieniężnych pozwanej na nabycie określonych składników majątkowych przy jednoczesnym pominięciu faktu, iż strona pozwana w tym okresie nie posiadała dochodów uzasadniających sfinansowanie nabytych dóbr materialnych,

4) naruszenie przepisów postępowania procesowego w postaci naruszenia art. 233 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na całkowitym pominięciu przez Sąd I instancji dowodu z dokumentów potwierdzających, iż pozwana stała się w 2003r, współwłaścicielką mieszkania położonego w W. przy Al (...) II, domu w S. przy ul (...) czy też samochodów w roku 2002r., przy jednoczesnym braku przedstawienia dowodu, iż środki te pozyskała z innego źródła, niż od powoda,

5) naruszenie przepisów postępowania procesowego w postaci art 328 § 2 k.p.c., poprzez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku przyczyn dla których Sąd I instancji odmówił wiarygodności zeznaniom świadka B. B. oraz strony powodowej.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania za drugą instancję.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest bezzasadna aczkolwiek z innych przyczyn niż wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia .

Wprawdzie skarżący ma racje ,że wręczenie weksla gwarancyjnego ma na celu ułatwienie zaspokojenie się wierzyciela , któremu obok roszczenia ze stosunku podstawowego przysługuje również roszczenie wekslowe .Zaspokojenie jednak przysługuje tylko raz co oznacza ,że wierzyciel może dochodzić swoich należności albo z weksla albo ze stosunku podstawowego , a zapłata z jednego tytułu umarza dług z drugiego .

W niniejszej sprawie pozostało zatem ustalić ,czy rzeczywiście strony pozostają w stosunku do siebie w relacjach dłużnik wierzyciel oraz czy dokonana przez nich czynność prawna zarówno ze stosunku podstawowego jak i wekslowego jest ważna i może wywołać skutki prawne.

Analiza przedmiotowej sprawy wbrew stanowisku skarżącego nie pozwala przyjąć ,że powód i pozwana pozostawali w relacjach wierzyciel –dłużnik . Uszło uwadze zarówno skarżącego jak i Sądu pierwszej instancji ,że w dacie zawarcia tzw. umowy pożyczki strony pozostawały w ważnym związku małżeńskim w reżimie wspólności ustawowej . Ustrój wspólności ustawowej łączący małżonków ,a strony niniejszego procesu został wyłączony dopiero dwa tygodnie później . W myśl art. 31 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania małżeństwa przez oboje lub jednego z nich . Ani z treści pisma z dnia 15 lipca 2002r. ani z treści weksla nie wynika aby rozrządzenie majątkowe zostały dokonane z majątku odrębnego powoda do majątku odrębnego pozwanej.

Nadto analiza przedmiotowej sprawy w ocenie Sądu Apelacyjnego prowadzi natomiast do wniosku ,że tam , gdzie strony dokonywały czynności prawnych do majątku odrębnego , wyraźnie w treści tych czynności na to wskazywały. Z powyższych względów w ocenie Sądu Apelacyjnego rozporządzenie majątkowe dokonane w dniu 15 lipca 2002r. zostało dokonane między małżonkami pozostającymi w ustroju wspólności ustawowej a tym samym uprawnione i uzasadnione jest domniemanie ,że rozrządzenie to zostało dokonane z majątku wspólnego i do majątku wspólnego . Wobec czego powództwo podlegało oddaleniu .

Analiza stanu prawnego w sprawie nie może bowiem pomijać kwestii ustroju majątkowego w jakim pozostawały strony w dniu 15 lipca 2002r.

Zatem to nie kwestia wydania przedmiotu pożyczki jak przyjął to Sąd pierwszej instancji ,a kwestia ustroju majątkowego w jakim strony niniejszego procesu pozostawały w dniu 15 lipca 2002r. w ocenie Sądu Apelacyjnego jest kluczowa dla rozstrzygnięcia sprawy .

Należy mieć również na uwadze treść art. 35 ustawy kodeks rodzinny i opiekuńczy , który stanowi, iż w czasie trwania wspólności ustawowej żaden z małżonków nie może żądać podziału majątku wspólnego ,nie może również rozporządzać ani zobowiązywać się do rozporządzenia udziałem , który w razie ustania wspólności ustawowej przypadnie mu w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku .Zakazy

wymienione w tym przepisie są konsekwencją ukształtowania wspólności ustawowej jako bezudziałowej wspólności łącznej trwającej aż do chwili jej ustania. Takie czynności dokonywane nawet na zgodny wniosek małżonków są bezwzględnie nieważne na podstawie art. 58§1k.c. Czynności takie stanowią bowiem obejście przepisów o zakazie podziału majątku wspólnego. Od zakazu rozporządzania i i zobowiązania się do rozporządzania udziałem, który w razie ustania wspólności ustawowej przypadnie małżonkowi w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku, ustawa nie przewiduje wyjątku. Zakaz ten obowiązuje także małżonków, którzy zgodnie chcą dokonać zakazanej czynności lub gdyby to być miała być czynność dokonana przez jedno z nich na rzecz drugiego.

Z powyższych względów orzeczenie Sądu pierwszej instancji mimo błędnej podstawy rozstrzygnięcia odpowiada prawu a apelacja oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. .

Z tych samych powodów Sąd Apelacyjny czuje się zwolniony od omawiania podniesionych w apelacji zarzutów.

O kosztach postępowania za drugą instancję Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. § 6 pkt 6 oraz § 13ust. 1pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie ora/ ponoszenia prze/ Skarb Państwa

kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2002r. Nr 163, póź. 1348 ze zm.) zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu obciążając kosztami powoda jako stronę przegrywającą.